

Галайко Алла Василівна
(*наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Яворська Т. М.*)
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

БІБЛІОТЕКИ І ВОЛОНТЕРСТВО

Волонтерська діяльність фактично завжди була частиною кожної цивілізації та суспільства. У широкому розумінні волонтерська діяльність – це чинки, дії людини, які не приносять їй ніякої користі, це добровільний внесок у збільшення добробуту певної спільноти чи суспільства. Волонтерство може набувати будь-яких форм: від традиційних звичаїв обопільної допомоги до допомоги суспільству під час кризи, зусиль, спрямованих на вирішення соціальних конфліктів та проблем бідності.

У деяких країнах волонтерська діяльність становить значну частину суспільної та економічної діяльності, забезпечуючи солідарність та стабільність. В інших про вклад волонтерів знають менше. Але скрізь існують проблеми – бідність, насильство, зловживання наркотиками, ВІЛ / СНІД, забруднення – все, що потребує допомоги, що можуть надати волонтери. Волонтерською діяльністю в індустріальних країнах можуть займатися і люди, що працюють, і пенсіонери. Для молоді країн, що розвиваються, це може бути гарною нагодою використати свій ентузіазм та енергію на покращання умов життя, одночасно набуваючи навичок праці, необхідних для ринкового суспільства.

Термін «волонтер» походить від французького «volontaire», англійського «volunteer», які є похідними від латинського «voluntarius», що у дослівному перекладі означає «доброволець», «охочий».

У Законі України «Про волонтерську діяльність» (від 19 квітня 2011 року) визначено, що волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер [1].

Охарактеризувати волонтерство можна за такими критеріями:

1. Безкорисливість. Добровільна діяльність, що не оплачується, як трудова зайнятість. Вона здійснюється не з матеріальних мотивів. Якщо на волонтерську роботу й виділяються кошти, то виключно на відшкодування витрат, що виникли внаслідок праці. Волонтерство також не замінює трудову діяльність.

2. Добровільність. Волонтерство не є результатом примусу чи ініціативи ззовні. Воно базується виключно на особистій мотивації, вільному виборі і власних прагненнях, тому не може бути насадженим згори.

3. Допомога «іншому». Волонтерство – це допомога «іншому». Воно формує усвідомлення громадської солідарності і суспільного блага. Сімейна підтримка чи допомога вузькому колу родичів, сусідів і друзів, не вважається добровільною діяльністю через недостатньо широке громадське охоплення.

4. Громадське охоплення. Волонтерство реалізується у сфері громадянського суспільства. Так воно стає прозорим для інших громадян і уможливує активне їх залучення.

Варто відзначити, що сьогодні спостерігається стрімке зростання попиту на волонтерську працю. З'явилося багато організацій в Україні, які займаються залученням та навчанням волонтерів або тих, хто спеціалізується лише на розвитку волонтерства. Чимало зусиль для популяризації волонтерства докладають не тільки різноманітні громадські організації, а й державні структури. Тому волонтери працюють у школах, лікарнях, таборах із біженцями, у захисті навколишнього середовища.

Початок повномасштабної війни повністю змінив ставлення суспільства до волонтерства. Сьогодні волонтери займаються гуманітарною допомогою, інформаційною підтримкою України за кордоном та створюють власні проекти. Волонтерство зараз – це не лише можливість реалізувати себе, а й стати причетним до нашої майбутньої перемоги й особисто наблизити її.

Бібліотеки не стали винятком у розвитку волонтерського руху, оскільки значну частину бібліотечних фахівців скорочують або переводять на неповний робочий день, тому допомога волонтерів допомагає частково компенсувати нестачу рук.

Волонтер у бібліотеці – це доброволець, який безкорисливо бере участь у громадських акціях. Участь у волонтерських групах дає їм можливість реалізації своїх знань і вмінь на благо інших, набуття у процесі волонтерської діяльності навичок спілкування, розширення кола друзів, знайомство з основами рекламної та бібліотечної діяльності.

Робота волонтерів бібліотеки може бути багатогранною: від проведення заходів, ведення клубів за інтересами, організації виставок, ремонту книг, участі у бібліотечних заходах, до асистентства програми літнього читання, роботи помічником у класі домашніх завдань та ін.

Приклади волонтерства у бібліотеці:

- працівники і волонтери бібліотеки обслуговують читачів похилого віку, які за станом здоров'я не можуть відвідувати бібліотеку, але так само активно читають, як і раніше;

- допомогу дітям з багатодітних і малозабезпечених сімей. Вона може бути у вигляді безкоштовних занять раз на тиждень із дітьми для підготовки до школи та освоєння шкільної програми. Серед таких волонтерів можуть бути: діти, вчителі, студенти, пенсіонери та ін. Крім проведення занять з української, англійської, німецької мов, з математики, хімії та багатьох інших шкільних предметів, волонтери можуть розвивати творчі здібності дітей, ставити театральні постановки за їх участю;

- створення комп'ютерних курсів для літніх людей, які бажають навчитися працювати на комп'ютері. Волонтери проводять заняття з навчання користування комп'ютером.

В епоху нових технологій, використання інтернет-мережі з'являється новий вид бібліотечних волонтерів – віртуальні волонтери. Віртуальні волонтери обслуговують користувачів з особливими потребами: здійснення електронних візитів на домашні або робочі ПК таких користувачів, допомога, наприклад, учням виконати домашні завдання, дорослим – скласти резюме для роботи та ін.

Також варто зазначити, що сьогодні з урахуванням ситуації в Україні набирає популярності новий вид допомоги волонтерами у бібліотеці, що може містити:

- вирішення гуманітарних питань внутрішньо переміщених осіб (організують волонтерські хаби, бібліотечні укриття, збирають теплі речі, гуманітарну допомогу, готують їжу тощо);

- допомогу військовим (плетуть маскувальні сітки, виготовляють енергетичні батончики, сухі суміші борщів і супів, збирають кошти для потреб ЗСУ, книжки для військових бібліотек та шпиталів тощо);

- організацію і проведення благодійних ярмарок, психологічних курсів, тренінгів з надання першої домедичної допомоги тощо.

Підсумовуючи, варто зазначити, що волонтерство – це поклик серця до милосердя, дія доброти. Волонтери важливі для кожного суспільства, тому що вони працюють без користі для себе, показуючи цим суспільству, що є ще в житті речі більш цінні, ніж отримання матеріальної нагороди. Із закінченням війни волонтерський рух не закінчується.

Список використаних джерел

1. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
2. Волонтерський рух в Україні. *Громадські об'єднання в Україні*. Київ, 2007. С. 134–135.
3. Волонтерство у бібліотеці. *Бібліоміст*. URL: http://www.bibliomist.org/images/pdf_doc/u_skarbnycu/volonteri_u_biblooteci.pdf

